

एकएवाद्वितीयःसजातीयविजातीयभेदशून्योऽभूत् कारणभूतासुसत्त्वादिषुशक्तिष्वपिसाम्यंनीतासुसतीषु साम्यंगुणसाम्यं प्रधानं तदुपाधिःपुरुषःतयोरीश्वरः ॥ १७ ॥ परावराणां परेब्रह्मादयःअवरेऽन्येचमुक्ताजीवास्तेषांपरमः प्राप्यआस्ते कुतः कैवल्यसंज्ञितः मोक्षशब्दाभिधेयः तत्रहेतुः केवलेति निर्विषयः स्वप्रकाशःआनंदानांसंदोहःसमूहः परमानंदइत्यर्थः कुतःनिरुपाधिकः ॥ १८ ॥ अतःकेवलादेवसृष्टिर्दर्शयति केवलेनात्मानुभावेनकालेनसूत्रंक्रियाशक्तिप्रधानंमहत्तत्त्वंसृजति जीवसंसारहेतुभूतेसूत्रेसृष्टेऽपित्वंमाभैरितिसंबोधयति अरिंदमअरीनूरागादीनूदमयितुं समर्थ ॥ १९ ॥ सूत्रस्यैवव्यक्तिशब्देनोच्यमानस्यतामितिस्त्रीलिङ्गेनपरामर्शः त्रिगुणव्यक्तिंगुणत्रयकार्यम् अतएवविश्वतोमुखं नानाविधंत्रिगुणात्मकम् विश्वमहंकारद्वारेणसृजंतीम् त्रिगुणकार्यस्यसूत्रसंज्ञायांकारणमाह यस्मिन्निति कारणभूतेसमष्टिरूपेयस्मिन्निदंविश्वंप्रोतंयथितम्

एकएवाद्वितीयोऽभूदात्माधारोऽखिलाश्रयः ॥ कालेनात्मानुभावेनसाम्यंनीतासुशक्तिषु ॥ सत्त्वादिष्वदिपुरुषःप्रधानपुरुषेश्वरः ॥ १७ ॥ परावराणांपरमआस्तेकैवल्यसंज्ञितः ॥ केवलानुभवानंदसंदोहोनिरुपाधिकः ॥ १८ ॥ केवलात्मानुभावेनस्वमायांत्रिगुणात्मिकाम् ॥ संक्षोभयन्सृजत्यादौतयासूत्रमरिंदम ॥ १९ ॥ तामाहुस्त्रिगुणव्यक्तिंसृजंतींविश्वतोमुखम् ॥ यस्मिन्प्रोतमिदंविश्वंयेनसंसरतेपुमान् ॥ २० ॥ यथोर्णनाभिर्हृदयादूर्णांसंतत्यवक्रतः ॥ तयाविहृत्यभूयस्तांग्रसत्येवंमहेश्वरः ॥ २१ ॥ यत्रयत्रमनोदेहोधारयेत्सकलंधिया ॥ स्नेहाद्वेषाद्भयाद्वाऽपियातितत्तत्सरूपताम् ॥ २२ ॥ कीटःपेशस्कृतंध्यायन्कुड्यांतेनप्रवेशितः ॥ यातितत्साम्यतांराजन्पूर्वरूपमसंत्यजन् ॥ २३ ॥ एवंगुरुभ्यएतेभ्यएषामेशिक्षितामतिः ॥ स्वात्मोपशिक्षितांबुद्धिंशृणुमेवदत्तःप्रभो ॥ २४ ॥

वायुर्वैगौतमतसूत्रंवायुनावैगौतमसूत्रेणायंचलोकः परश्वलोकः सर्वाणिचभूतानिसंदृब्धानीतिश्रुतेः येनवाय्वात्मप्राणरूपेणजीवःसंसरति ॥ २० ॥ तदेवंशिक्षितमर्थमुक्त्वादृष्टान्तमाह यथेति हृदयादुद्रतां वक्रतः वक्रेणसंतत्यप्रसार्यविहृत्यक्रीडित्वा ॥ २१ ॥ भगवत्ध्यानपराणांतत्सारूप्यंनचित्रमितिपेशस्कृतोभ्रमरविशेषात्ज्ञातमित्याह यत्रयत्रेति सकलमेकायम् ॥ २२ ॥ कुड्यांप्रवेशितःनिरुद्धः भयेनध्यायन् सात्मतांतत्सारूप्यं साम्यतापितिपाठेत्वार्षता पूर्वरूपमसंत्यजनित्यस्यायमभिप्रायः यदातेनैवदेहेनान्यसारूप्यंदृश्यतेतदाकिंवक्तव्यंदेहांतरेणसारूप्यंघटतइति ॥ २३ ॥ स्वदेहादेवशिक्षितमाह स्वात्मेति स्वात्मनोदेहाच्छिक्षितम् ॥ २४ ॥